

OPARIN ALEKSANDR IWANOWICZ, ur. 2 III 1894 w Ugliczu, zm. 21 IV 1980 w Moskwie, działacz społ.-polit., biochemik.

O. ukończył 1917 studia na uniwersytecie w Moskwie; 1946 został członkiem Akademii Nauk ZSRR, 1970 pierwszym przewodniczącym International Society for the Study of the Origin of Life; jego teoria powstania życia (1924) trafiła na podatny grunt materializmu dialektycznego, uzyskując rozgłos; O. twierdził, że życie powstało zgodnie z prawami przyrody dzięki procesowi chemicznej ewolucji materii (→ abiogeneza) i w rezultacie działania doboru naturalnego na poziomie molekularnym – tworów przedkomórkowych, z prostych związków węglowych utworzyły się złożone białkopodobne systemy koloidalne – koacerwaty (pierwotne ciała żywe); O. zainicjował naukowe podejście do problemu powstania życia, przygotował ogólne podstawy teorii, dzięki którym można było przeprowadzać specyficzne eksperymenty prebiotyczne; rozwinął oryginalną koncepcję życia biologicznego, wg której życie ujmowane jest w kategoriach całościowości, systemowości i organizacji, twierdził, że pierwsze organizmy żywe były heterotrofami, zaproponował model koacerwatowy, propagował tezę, że naturę życia można w pełni zrozumieć dopiero wówczas, gdy zbada się jego genezę i rozwój.

W pracach O. przyr. obraz istoty życia jest ściśle powiązany z dywagacjami filozoficznymi, przy czym w odróżnieniu od teorii pochodzenia życia, koncepcja istoty życia jest bardziej filozoficzna niż przyrodnicza; O. rozróżniał „istotę życia” od „zjawisk życiowych”, które interpretował i wyjaśniał zasadami dialektyki w duchu monistycznym; O. uważał za bezwartościowe dla nauki aprioryczne sposoby określania życia; monistyczna koncepcja istoty życia ma charakter ewolucyjny, antymechanistyczny i antyredukcyjny; O. uważał, iż życie w swej strukturze i przejawach ma charakter materialny, jest formą ruchu materii; przyjmował możliwość aposteriorycznego poznania istoty życia, chociaż rzadko wychodził poza empiriologiczną koncepcję życia; nadawał sens czysto empiryczny używanym przez siebie terminom (celowość, dobór, organizacja, samozachowanie, uporządkowanie, kierunkowość) oraz pozostawał w zgodności z praktyką badawczą biologów i zasadami metodologii nauk przyrodniczych.

Do najważniejszych dzieł w dorobku nauk. O. zalicza się: *Proischozhdienije żyzni* (Mwa 1924), *Wozniknowienije żyzni na ziemi* (Mwa 1936, 1957³), *Jak powstało życie na Ziemi*, Wwa 1950), *Żyzń, jejo priroda proischozhdienije i razwitiie* (Mwa 1960, 1968²), *Wozniknowienije i naczalnoje razwitiie żyzni* (Mwa 1966; *Powstanie życia na Ziemi*, Wwa 1968), *Matierija, żyzń, intieliekt* (Mwa 1977).

S.W. Ślaga, *Pół wieku teorii O.*, SPCh 12(1976) z. 1, 187-201; tenże, *Problem istoty życia w teorii abiogenezy Aleksandra O.*, w: *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, Wwa 1979, II 217-263; *Evolutionary Biochemistry and Related Areas of Physicochemical Biology*, Mwa 1995, 3-56; A. Lazcano, *Chemical Evolution and the Primitive Soup. Did O. Get it All Right?*, *Journal of Theoretical Biology* 184(1997) z. 2, 219-223; S.L. Miller, J.W. Schopf, A. Lazcano, *O. „Origin of Life”. Sixty Years Later*, *Journal of Molecular Evolution* 44(1997) z. 4, 351-353.

Marian Wnuk

OPASEK JAN ANASTÁZ OSB, ur. 20 IV 1913 w Wiedniu, zm. 24 VIII 1999 w Rohr, czes. pisarz.

W 1932 wstąpił do zakonu; studiował teologię 1933-35 w Pradze i 1935-38 na Anselmianum; 1938 przyjął święcenia kapł., został przeorem klasztoru w Brzewnowie i uzyskał doktorat z teologii; w czasie II wojny świat. brał udział w ruchu oporu; od 1947 pełnił obowiązki opata; 1949 za rzekomą zdradę stanu i szpiegostwo został pozbawiony przez władze komunistyczne praw do wykonywania czynności kapł. i skazany na karę więzienia, którą odbywał w różnych obozach pracy; po amnestii 1960 pracował w budownictwie i jako hurtownik,

TOWARZYSTWO
NAUKOWE
KATOLICKIEGO
UNIWERSYTETU
LUBELSKIEGO
JANA PAWŁA II

ENCYKLOPEDIA

KOMITET HONOROWY

STANISŁAW KARDYNAŁ DZIWISZ
JÓZEF KARDYNAŁ GLEMP
ARCYBISKUP JÓZEF KOWALCZYK
ARCYBISKUP JÓZEF MICHALIK
ARCYBISKUP JÓZEF ŻYCIŃSKI

KATOLICKI
UNIwersytet
Lubelski
Jana Pawła II

KATOLICKA

Tom XIV

NOUET – PASTORALIS OFFICII

KONSULTACJI

STANISŁAW DĄBEK, ANDRZEJ FRANCISZEK DZIUBA, LEONARD GÓRKA,
ZYGMUNT HAJDUK, JÓZEF HERBUT, BOŻENA IWASZKIEWICZ-WRONIKOWSKA,
STANISŁAW JANEČZEK, JÓZEF JĄPOLA, RYSZARD KAMIŃSKI,
RYSZARD KNAPIŃSKI, JÓZEF KRUKOWSKI, STANISŁAW KULPACZYŃSKI,
JANUSZ MARIANSKI, JERZY MISTUREK, STANISŁAW NAPIÓRKOWSKI, PIOTR NITECKI,
MARIAN NOWAK, JAROSŁAW RÓZANSKI, MARIAN RUSECKI, ANTONI TRONINA,
MARIUSZ SZRAM, STEFAN SZYMIK, JAN WALECZAK, ZDZISŁAW WIT,
JÓZEF WRÓBEL, ZOFIA ZDYBICKA

ISBN 83-86666-00-8
(VIX) 1-274-3037-22-279 ISBN

LUBLIN 2010